

іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи.

Проте запропонована законодавцем редакція даної норми, на нашу думку, не сприятиме ефективному застосуванню у правозастосовній діяльності, оскільки у такому трактуванні диспозиція ст. 126¹ КК України фактично текстуально відтворює положення ст. 3 Стамбульської Конвенції та закріплює доволі широкий перелік видів домашнього насильства. Більш того, окремі дії, які законодавець пропонує визнати злочинними та караними за домашнє насильство, передбачені у нормах Особливої частини КК як самостійні злочини проти життя та здоров'я; проти інших особистих прав та свобод людини і т. ін.

Тому редакція ст. 126¹ КК України в такій редакції тексту домашнього насильства є неприпустимою, оскільки:

- воно стосується не тільки теперішнього, але й колишнього подружжя;
- не визначені межі домашнього насильства, до нього відносять не тільки фізичне, але й психологічне та економічне, які потребують не тільки окремого та самостійного визначення, а за деякі з них не можна встановлювати кримінальну відповідальність.

Отже, на нашу думку, кримінальна відповідальність за домашнє насильство має наставати за фізичне насильство. Тому пропонуємо ст. 126¹ КК «Домашнє насильство» викласти у такій редакції:

1. *Умисне нанесення удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, що завдають фізичного болю або шкоди здоров'ю щодо подружжя або іншого члена сім'ї, –*

карається.....

2. *Ті самі дії, вчинені щодо неповнолітнього члена сім'ї, або мають характер мордування, катування чи спричинили легке, середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження, –*

карається.....

ЗВ'ЯЗОК МИТНИХ ЗЛОЧИНІВ З ВІДМИВАННЯМ «БРУДНИХ» ГРОШЕЙ ТА ІНШИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Головійчук Л.Т.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін
Університету митної справи та фінансів*

Проведене нами дослідження показало, що існує найбільш тісний зв'язок багатьох митних злочинів між собою, а також з податковими й іншими злочинами, з відмиванням «брудних» грошей. Зв'язок контрабанди з

ухиленням від сплати митних платежів відзначили іще на початку XX в. в англійському законодавстві, де контрабандою визнавалося порушення законів країни про доходи шляхом ввозу й вивозу заборонених товарів або несплати мита за товари, що підлягають обкладанню митом 1.

Кінцевою метою більшості організованих злочинних угруповань, у тому числі й транснаціональних, що займаються контрабандними експортом та імпортом товарів через митний кордон України, є ухилення від сплати митних платежів і зборів, а також податків: як тих, стягнення яких покладено на митні та податкові органи країни. Контрабандне переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, що вчиняється в обхід митного контролю, або з обманним використанням документів або засобів ідентифікації має на меті (крім ухилення від сплати митних платежів і зборів) приховування легальними й нелегальними учасниками зовнішньоекономічної діяльності від оподатковування свого товарообігу або його обсягів і вартості.

Митні злочини (а це переважно контрабанда та ухилення від сплати митних зборів) пов'язані зі зловживаннями у різних сферах господарювання: при приведенні кредитно-фінансових операцій, у сфері промислового виробництва, сільськогосподарської діяльності, надання послуг тощо. Тісний зв'язок митних злочинів спостерігається і зі злочинами, вчинюваними у банківській сфері. Потрібно відзначити, що частина найбільш небезпечних митних злочинів, як підтверджує наше дослідження, не може не супроводжуватися різними порушеннями правових норм з боку банків,

зловживаннями, вчинюваними у системі банківсько-митного валютного контролю (наприклад, банки направляють у митниці інформацію про місця знаходження рахунків валютних коштів в уповноважених банках, а насправді такі кошти не надходять).

Особливо тісний зв'язок між контрабандою валюти й відмиванням «брудних» коштів (як правило, грошей в іноземній валюті). При вчиненні цих злочинів використовуються ті самі способи, маршрути руху валюти одні й ті самі, часто одні й ті самі злочинні групи займаються цим «бізнесом», використовують одних і тих самих кур'єрів, контрабандні вкладення у схованки, змішують наркотики й валюту з вантажами, що перевозяться цілком законними способами.

Для легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом найчастіше використовується зовнішня торгівля, а це означає, що здійснення переміщення товарів і транспортних засобів через митні кордони України, тягне за собою вчинення митних злочинів. Контрабандою валюти дії бажаючих незаконно залишити за кордоном гроші, що мають вітчизняне джерело походження, не вичерпуються – ця мета може бути досягнута контрабандою будь-якого товару з України, наприклад паливно-мастильних матеріалів, газу, лісу та похідних від нього, мінеральних добрив, зброї, культурних цінностей тощо, причому гроші від їхньої реалізації надходять на рахунки в іноземні банки. Незаконний вивіз валюти пов'язаний з такими митними злочинами, як контрабандний ввіз в Україну наркотиків, продовольства, промислових товарів та інших предметів, транзит наркотиків через Україну та країни колишнього СРСР, а також

ухилення від сплати митних платежів. Справа у тому, що саме ці злочини дають максимальний прибуток, і гроші, які у випадку залишення їх в Україні можуть бути виявлені правоохоронними й податковими органами, злочинці змушені переводити ці кошти за кордон, щоб вільно ними користуватися.

Історично виникнення проблеми боротьби з відмиванням брудних коштів (переважно, у грошовому вираженні) насамперед, пов'язане з контрабандою наркотиків, що займає центральне місце в незаконному обігу наркотиків: із країн-виробників вони повинні бути переправлені в країни-споживачі. Як свідчить практика діяльності Інтерполу, Європолу та МВС України, наша країна є транзитною територією, через яку переводиться велика частина наркотичних засобів та сировини для вироблення наркотичних речовин із азійських країн до європейських. При цьому, на думку опитаних нами працівників митниці, близько 25-30 % сировини для вироблення наркотичних речовин, яка перевозиться транзитом, залишається в Україні. Так, Конвенція ООН про боротьбу з незаконним переміщенням наркотичних засобів і психотропних препаратів 1988 р. уперше встановила, що відмивання грошей, отриманих від їхнього продажу, розглядається як злочин.

Названі вище злочини по методах вчинення давно далекі від примітивізму, притаманного радянському періоду (1978-1991 рр.), а при їх вчиненні виконавці перейняли весь «передовий досвід» Заходу. Всі ці обставини роблять проблему виявлення митних злочинів украй складною, особливо при відсутності досвіду боротьби з економічними злочинами в умовах такого «вільного ринку», яким є український. Деякою мірою, саме цим пояснюється досить низька ефективність роботи митних органів по виявленню митних злочинів, слабкі результати прокурорського нагляду за виконанням законодавства в митній сфері, робота слідчих органів з «мелочівкою» замість справ про великомасштабні контрабандні операції, високі показники призупинення розслідування й припинення кримінальних справ по справах про контрабанду та інші митні злочини.

Тут напрошується один висновок – необхідна ретельна підготовка працівників правоохоронних та митних органів, максимальна консолідація їхньої діяльності в попередженні та виявленні перерахованих вище видів злочинної діяльності. Необхідно відзначити, що навіть найбільш ефективних зусиль правоохоронних органів недостатньо, щоб забезпечити законність у митній сфері: це завдання загальнодержавного масштабу. Тим більше, що останні роки кримінальний світ консолідується, утворюються транснаціональні злочинні організації, які успішно «працюють» на територіях держав, які мають спільні кордони (України та Росії і Білорусі, України и Молдови, Туреччини та ін.). Розглянута проблема прямо пов'язана із забезпеченням економічної безпеки та економічною політикою країни. Тенденції вивозу капіталу за рубіж такі, що якщо їм не дати відсіч, можливі непередбачені наслідки для суспільства.

Зовсім очевидно, що потрібно використовувати всі можливості для боротьби з митною злочинністю. «Розмотувати клубок» злочинів починаючи з викрадення на підприємствах і далі: контрабанда – відмивання «брудних» грошей. Можна робити це й у зворотній послідовності.

Пріоритет може бути відданий такому способу, як позбавлення злочинних організацій фінансової бази, що зрештою, їм «перекриває кисень». Основна ідея полягає у тому, щоб головний наголос зробити не стільки на пошук і арешт самих злочинців, скільки на взяття під контроль незаконних фінансових потоків з наступною їхньою конфіскацією.

Це положення надзвичайно важливо для формулювання пріоритетних напрямків контролю, прокурорського нагляду за дотриманням законів у сфері економічної діяльності та у митній сфері, зокрема. У цьому зв'язку не можна не відзначити, що представляється досить сумнівною правильність підходу вітчизняного законодавця до визначення видів покарання, покладених за контрабанду (ч. 1 ст. 201 КК України). В санкції даної статті передбачено конфіскацію предметів контрабанди, але не передбачено штрафних санкцій за вчинення даного злочину. Законодавець, на наш погляд, замість позбавлення волі, який на цей час є неефективним засобом покарання за злочини у сфері економіки, повинен би передбачити більш дієвий вид покарання (майнового характеру).

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Козак В.М.

аспірант кафедри кримінального права № 1

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Транспортний засіб є джерелом підвищеної небезпеки, тому забезпечення безпеки його використання є одним із найважливіших завдань для України. Коли особа незаконно заволоділа транспортним засобом, вона створює загрозу для безпеки руху та позбавляє власника або особу, яка має законне право користуватися транспортним засобом, можливості реалізовувати свої законні права щодо нього. Тому дане діяння заподіює шкоду складному об'єкту і має підвищену суспільну небезпечність.

Розпочнемо із дослідження проблем предмета злочину, зокрема його місця у складі злочину та значення для кваліфікації злочинного посягання. Зазначимо, що вивчення має свою давню історію і дотепер викликає наукові дискусії.

Дослідниками проблем предмета злочину сформульовано декілька підходів, пов'язаних із визначенням його місця у складі злочину. Найбільш поширеним є погляд, відповідно до якого предмет злочину визнається факультативною ознакою складу злочину. Зокрема, В. Я. Тацій зазначає: предмет злочину, що існує поряд з об'єктом, – самостійна факультативна ознака складу злочину [1, с. 100]. Водночас пояснює: предметом злочину є матеріальні предмети зовнішнього світу, на які безпосередньо впливає злочинець, здійснюючи злочинне посягання на відповідний об'єкт [2, с. 310].